

ст. 190 КПК України не вимагають вказання таких відомостей у судовому рішенні. Видається, що така практика потребує нормативізації.

Обсяг роботи не дозволяє розглянути усі проблемні аспекти розгляду та вирішення слідчим суддею клопотань про надання дозволу на затримання з метою приводу, але окреслений проблемний спектр свідчить про те, що забезпечення прав осіб при здійсненні такого заходу та наданні дозвіл на його здійснення потребує як внесення змін та доповнень до ст. 189, 190, 193 КПК України, так і формування установленної судової практики.

Курганова С. В.

слідчий Другого слідчого відділу Слідчого управління
Територіального управління Державного бюро розслідувань,
розташованого у місті Мелітополі

ПЕРСПЕКТИВИ ОСКАРЖЕННЯ СЛІДЧИМИ УХВАЛ СЛІДЧИХ СУДДІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РОЗГЛЯДУ СКАРГ НА ПОСТАНОВУ СЛІДЧОГО ПРО ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Наявність інституту апеляційного оскарження рішень слідчого судді, постановлених на досудовому слідстві, розглядається як важлива гарантія відправлення правосуддя, що дозволяє найбільш швидко виправляти помилки, яких допустилися суди, забезпечуючи охорону прав людини (Борисова Д. Перспективи оскарження ухвал слідчих суддів, що стосуються обшуку та повернення вилученого в ході його проведення майна / Д. Борисова // Юридичний інтернет-ресурс «Протокол» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://protocol.ua/ua/perspektivi_oscargennya_uhval_slidchih_suddiv_shcho_stosuyutsya_obshuku_ta_povernennya_viluchenogo_v_hodi_yogo_provedennya_mayna).

Відповідно до ст. 22 Кримінального процесуального кодексу (далі — КПК України), кримінальне провадження здійснюється на основі змагальності, що передбачає самостійне обстоювання стороною обвинувачення і стороною захисту своїх правових позицій, прав, свобод і законних інтересів засобами, передбаченими цим Кодексом. Сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів, клопотань, скарг, а також на реалізацію інших процесуальних прав, передбачених цим Кодексом.

Відповідно до п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК України, до сторін кримінального провадження з боку обвинувачення відносяться слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, а також потерпілий, його представник та законний представник у випадках, установлених цим Кодексом.

Стаття 303 КПК України встановлює право заявника, потерпілого, його представника чи законного представника оскаржувати рішення слідчого про закриття кримінального провадження. Окрім того, стаття 309 КПК України надає можливість апеляційного оскарження ухвали слідчого судді про відмову у задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження.

Таким чином, аналіз норм КПК України дозволяє прийти до висновку, що слідчий не наділений правом оскарження ухвали слідчого судді про задоволення скарги на постанову про закриття кримінального провадження, що дає змогу судам виносити необґрунтовані рішення та скасовувати вмотивовані постанови про закриття кримінального провадження задля уникнення можливості оскарження в апеляційному порядку таких ухвал суб'єктами оскарження, визначеними в ст. 303 КПК України.

На практиці відомі випадки відмови у відкритті провадження з розгляду апеляційної скарги на ухвали слідчих суддів про задоволення скарги на постанову про закриття кримінального провадження. При цьому, судді у своїх рішеннях звертаються до ч. 3 ст. 309 КПК України, яка передбачає, що скарги на інші ухвали слідчого судді оскарженню не підлягають і заперечення проти них можуть бути подані під час підготовчого провадження в суді. Проте у випадку закриття кримінального провадження вказаний вид судового контролю законності ухвали слідчого судді, якою скасовується постанова про закриття кримінального провадження, під час підготовчого провадження не вбачається за можливе, що суттєво порушує визначений Конституцією порядок забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках — на касаційне оскарження судового рішення (пункт 8 частини другої статті 129 Конституції України).

Також неможливість оскарження слідчим ухвали слідчого судді, якою скасовується постанова про закриття кримінального провадження, суперечить п.п. 1, 2 та 17 статті 7 КПК України, в яких зазначено, що зміст та форма кримінального провадження повинні відповідати загальним засадам кримінального провадження, до яких, зокрема, відносяться: верховенство права, законність, забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності.

Верховний Суд колегією суддів Касаційного кримінального суду 15.02.17 у справі № 757/2200/17-к вказав, що право на суд, одним із аспектів якого є право доступу до суду, не є абсолютним, воно може

підлягати обмеженням, особливо щодо умов прийнятності скарги. Однак ці обмеження не повинні впливати на користування правом у такий спосіб і до такої міри, що саму його суть буде порушено. Вони повинні відповідати законній меті, і тут має бути розумний ступінь пропорційності між засобами, що застосовуються, та метою, яку намагаються досягнути.

Втім 12.10.2017 Судовою палатою у кримінальних справах Верховного суду України у справі № 757/49263/15-к було розглянуто справу за заявою заступника Генерального прокурора про перегляд ухвали колегії суддів судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 26 січня 2017 року та ухвали Апеляційного суду міста Києва від 30 червня 2016 року. У вказаній Постанові, зокрема, судом було зазначено, що суддя-доповідач може відмовити у відкритті провадження лише у разі надходження апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді, яка не підлягає оскарженню в апеляційному порядку, проте вказане рішення має бути прийнято з урахуванням основних засад кримінального провадження — верховенства права та законності. Також суд вважає помилковим висновок касаційного суду в рішенні, про перегляд якого порушено питання у заяві, про те, що питання оскарження ухвал слідчого судді, у тому числі тих, які взагалі не передбачені КПК, під час досудового розслідування чітко врегульовані нормами статті 309 та частини четвертої статті 399 КПК, які, на думку суду, є спеціальними щодо загальних, визначених частиною першою статті 7 КПК, і що саме вони мають бути застосовані при розгляді скарг прокурора на такі рішення судом апеляційної інстанції.

Таким чином, можемо констатувати відмінність правових позицій судів щодо апеляційного оскарження певних ухвал слідчого судді. Втім, обґрунтованість та законність рішень слідчого судді, прийнятих під час досудового розслідування, повинна бути всебічно забезпечена можливістю їх оскарження в апеляційному порядку. У такому випадку цілком слушним є питання про внесення змін до чинного КПК України, які нададуть можливість слідчим оскаржувати ухвали слідчого судді, зокрема, про задоволення скарг на постанову про закриття кримінального провадження.